

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 317/2023-9

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcu Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **JUDr. Michala Vlkolinského**, advokáta, Námestie SNP 8, Zvolen, proti postupu a uzneseniu Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 3 Tos 11/2023 z 8. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 12. apríla 2023 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Tos 11/2023 z 8. februára 2023 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že na krajskom súde prebieha pod sp. zn. 5 To 105/2022 odvolacie konanie v trestnej veci obžalovaného [REDACTED] (ďalej len „obžalovaný“) pre prečin nezaplatenia dane a poistného podľa § 278 ods. 1 Trestného zákona (ďalej len „odvolacie konanie“). V predmetnom trestnom konaní, v ktorom vystupuje sťažovateľ ako obhajca obžalovaného, bola sťažovateľovi uznesením krajského súdu č. k. 5 To 105/2022 z 12. januára 2023 podľa § 70 ods. 1 Trestného poriadku uložená poriadková pokuta v sume 300 eur z dôvodu, že ospravedlnenie neúčasti sťažovateľa (ako obhajcu) na verejnom zasadnutí konanom 10. januára 2023 o 10.50 h, ktoré sťažovateľ krajskému súdu zaslal elektronicky 10. januára 2023 o 11.58 h, nebolo urobené včas.

2.1. Proti tomuto uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej krajský súd napadnutým uznesením rozhodol tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti v podstatnom namieta, že krajský súd napadnutým uznesením arbitrárne zamietol jeho sťažnosť proti prvostupňovému uzneseniu krajského súdu, ktorým mu bola uložená poriadková pokuta v sume 300 eur z dôvodu, že včas neospravedlnil svoju neúčast' na verejnom zasadnutí konanom na krajskom súde 10. januára 2023 o 10.50 h.

3.1. Sťažovateľ uvádza, že o termíne predmetného verejného zasadnutia bol upovedomený 21. decembra 2022, pričom bol zároveň upozornený, že ak sa na tento úkon súdu bez dostatočného ospravedlnenia neustanoví, môže byť potrestaný poriadkovou pokutou až do výšky 1 650 eur. Sťažovateľ poukazuje na to, že na ten istý deň (t. j. na 10. január 2023) mal nariadené aj ďalšie tri pojednávania, a to vo veci vedenej na Okresnom súde Zvolen (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 8 P 106/2022 o 8.45 h (reálne sa pojednávanie začalo o 9.15 h a skončilo sa o 10.30 h), ako aj vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 8 P 144/2022 o 10.05 h (reálne sa pojednávanie začalo o 11.05 h a skončilo sa o 11.20 h) a „ďalšie pojednávanie na tom istom súde o 13.00 hod“. Sťažovateľ uvádza, že o 10.26 h poslal krajskému súde e-mail s ospravedlnením a uvedením dôvodov, pre ktoré sa nemôže zúčastniť predmetného verejného zasadnutia na krajskom súde (ktorého začiatok bol stanovený na 10.50 h), avšak v e-mailovej adrese príjemcu urobil chybu (namiesto správnej adresy podatelnaKSBB@justice.sk, sťažovateľ e-mail odoslal na adresu podaatelnaKSBB@justice.sk), a preto e-mail s ospravedlnením nebol krajskému súde doručený včas. Následne sťažovateľ zistil, že e-mail s ospravedlnením zaslal na nesprávnu adresu, a preto ho o 11.58 h zaslal už na správnu e-mailovú adresu krajského súdu.

3.2. Podľa názoru sťažovateľa urobil všetko, aby bol osobne prítomný na všetkých pojednávaniach nariadených na 10. január 2023 a len z dôvodov, ktoré nemohol ovplyvniť (posunutie začiatkov pojednávania na okresnom súde), sa predmetného verejného zasadnutia na krajskom súde nemohol zúčastniť. Podľa názoru sťažovateľa krajský súd náležite nereagoval na sťažovateľom uvádzané dôvody, pre ktoré sa predmetného verejného zasadnutia nezúčastnil. Sťažovateľ taktiež nesúhlasí s argumentáciou krajského súdu, že mal možnosť sa dať zastupovať a pokiaľ vzhľadom na pracovnú vyťaženosť nemôže riadne chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta, je povinný odmietnuť poskytnutie právnych služieb. Sťažovateľ v tejto súvislosti poukazuje na to, že možnosť zastúpenia iným advokátom je podmienená súhlasom klienta, pričom obžalovaný so zastúpením iným advokátom výslovne nesúhlasil a zároveň predmetné verejné zasadnutie sa konalo v druhom januárom týždni, keď väčšina advokátov mala iné pojednávania. Sťažovateľ nemal ani dôvod na odmietnutie poskytovania právnych služieb obžalovanému, keďže jeho obhajobu preberal v novembri 2017, a teda v tom čase nemohol poznať termín verejného zasadnutia krajského súdu. Sťažovateľ zároveň považuje za nezrozumiteľnú a nepreskúmateľnú časť napadnutého uznesenia o výške uloženej poriadkovej pokuty.

4. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jeho označených práv napadnutým postupom a uznesením, napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil krajskému súde na ďalšie konanie.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie označených práv napadnutým uznesením krajského súdu. Podľa názoru sťažovateľa k porušeniu ním označených práv malo dôjsť tým, že krajský súd napadnutým uznesením arbitrárne zamietol jeho sťažnosť proti prvostupňovému uzneseniu krajského súdu, ktorým bola sťažovateľovi (ako obhajcovi) uložená poriadková pokuta v sume 300 eur z dôvodu, že včas neospravedlnil svoju neúčast' na verejnom zasadnutí v odvolacom konaní vedenom na krajskom súde.

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

7. Ústavný súd na predbežnom prerokovaní preskúmal, či ústavná sťažnosť sťažovateľa obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

8. V rámci predbežného prerokovania s prihliadnutím na sťažovateľom formulované argumenty ústavný súd dospel k záveru, že ústavnú sťažnosť sťažovateľa je potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

9. Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

10. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na príslušnom súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola

právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02).

10.1. Ústavný súd zároveň zdôrazňuje, že nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov. Preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu v konaní pred ústavným súdom má opodstatnenie len v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo rozhodnutím (opatrením alebo iným zásahom) došlo k porušeniu základného práva alebo základnej slobody. Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody. Ústavnoprávnou požiadavkou je tiež to, aby všeobecnými súdmi vydané rozhodnutia boli riadne, zrozumiteľné a logicky odôvodnené. Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru však nepatrí právo účastníka dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov, resp. toho, aby príslušné súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorý predkladá účastník konania.

10.2. Ústavnému súdu neprislúcha hodnotiť ani spochybňovať dôvodnosť uloženia pokuty. Rozhodovanie o poriadkových pokutách (procesné rozhodnutia) pred všeobecnými súdmi patrí jednoznačne do výlučnej kompetencie všeobecných súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania (m. m. II. ÚS 99/2020).

11. Podľa § 293 ods. 10 Trestného poriadku obhajca obvineného sa vždy zúčastní verejného zasadnutia, na ktorom sa koná o odvolaní, ako aj verejného zasadnutia, na ktoré dal podnet svojim návrhom obvinený.

11.1. Podľa § 70 ods. 1 Trestného poriadku kto napriek predchádzajúcemu napomenutiu ruší konanie alebo kto sa proti súdu, prokurátorovi, alebo policajtovi správa urážlivo, alebo kto bez dostatočného ospravedlnenia neposlúchne príkaz, alebo nevyhoví výzve alebo predvolaniu podľa tohto zákona, toho môže sudca a v prípravnom konaní prokurátor alebo policajt potrestať poriadkovou pokutou do sumy 1 650 eur; ak ide o právnickú osobu, až do sumy 16 590 eur. Na možnosť uloženia poriadkovej pokuty musia byť dotknuté osoby vopred upozornené.

12. V odôvodnení napadnutého uznesenia uviedol krajský súd popis skutkového stavu, ktorý bol východiskovým základom na uloženie poriadkovej pokuty sťažovateľovi – krajský súd zhrnul, že v predmetnej trestnej veci určil termín verejného zasadnutia na 10. január 2023 o 10.50 h, pričom sťažovateľ bol o tomto termíne verejného zasadnutia upovedomený 21. decembra 2022 s upozornením, že ak sa na tento úkon súdu bez dostatočného ospravedlnenia neustanoví, môže byť potrestaný poriadkovou pokutou až do sumy 1 650 eur. Sťažovateľ 10. januára 2023 o 11.58 h elektronicky zaslal krajskému súdu oznámenie, z ktorého vyplýva, že sa na verejné zasadnutie krajského súdu nemohol riadne a včas dostaviť z dôvodu, že pojednávanie vedené na okresnom

súde pod sp. zn. 8 P 106/2022, na ktorom zastupoval navrhovateľku, v čase o 10.25 h ešte neskončilo, a preto požiadal krajský súd o ospravedlnenie jeho a obžalovaného neprítomnosti a určenie nového termínu verejného zasadnutia.

12.1. Nadväzujúc na tento popis skutkového stavu, krajský súd v napadnutom uznesení konštatoval, že v zmysle § 70 ods. 1 Trestného poriadku sa dostatočným rozumie len také ospravedlnenie, ktoré bolo urobené riadne a včas, pričom o včasné ospravedlnenie ide len vtedy, ak bolo urobené povinnou osobou pred vykonaním úkonu, a to v dostatočnom časovom predstihu. Krajský súd považoval za zrejmé, že sťažovateľ bez riadneho a včasného ospravedlnenia napriek riadnemu doručeniu upovedomenia o termíne predmetného verejného zasadnutia sa tohto verejného zasadnutia nezúčastnil, pričom sa ho nezúčastnil ani obžalovaný, ktorý súdu neposkytol písomný súhlas s vykonaním verejného zasadnutia v neprítomnosti svojho obhajcu, v dôsledku čoho muselo byť predmetné verejné zasadnutie krajského súdu odročené, a preto podľa názoru krajského súdu okresný súd postupoval správne, keď podľa § 70 ods. 1 Trestného poriadku uložil sťažovateľovi poriadkovú pokutu v sume 300 eur. Krajský súd sa zároveň stotožnil aj s výškou uložennej poriadkovej pokuty, ktorá bola sťažovateľovi uložená vo výške primeranej okolnostiam prípadu, a to aj vzhľadom na skutočnosť, že šlo o opakované odročenie verejného zasadnutia z dôvodov ospravedlnenia sťažovateľa ako obhajcu, keďže aj z účasti na verejnom zasadnutí 29. novembra 2022 sa sťažovateľ ospravedlnil z dôvodu kolízie s termínom jeho pojednávania na Okresnom súde Brezno. Krajský súd v závere napadnutého uznesenia poukázal na to, že obhajca má podľa § 16 ods. 1, 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov možnosť sa dať zastúpiť iným advokátom, prípadne advokátskym koncipientom v prípade kolízie viacerých pojednávaní obhajcu počas jedeného dňa, navyše v situácii, keď o kolízii vedel v dostatočnom časovom predstihu. Vzhľadom na uvedené krajský súd napadnutým uznesením sťažnosť sťažovateľa proti prvostupňovému uzneseniu krajského súdu o uložení poriadkovej pokuty ako nedôvodnú zamietol.

13. Po oboznámení sa s napadnutým uznesením krajského súdu ústavný súd v prvom rade konštatuje, že pokiaľ ide o rámcové limity, ktoré mali byť pri interpretácii aplikovanej právnej úpravy Trestného poriadku rešpektované, je ústavný súd toho názoru, že aplikácii dotknutých ustanovení trestnoprocesného kódexu, na ktoré sa krajský súd vo svojom rozhodnutí odvolal, má predchádzať výklad dotknutých ustanovení konvenujúci účelu aplikovanej právnej úpravy. Systematický výklad relevantnej právnej úpravy by mal zohľadniť účel dotknutého inštitútu poriadkovej pokuty, základné zásady Trestného poriadku (najmä § 2 ods. 7 Trestného poriadku, podľa ktorého každý má právo, aby jeho trestná vec bola spravodlivo a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom) a tiež individuálne okolnosti prípadu sťažovateľa.

13.1. Ústavný súd bez toho, aby sklúzol k podrobnej interpretácii dotknutých ustanovení Trestného poriadku, resp. inštitútu poriadkovej pokuty podľa Trestného poriadku, poukazuje, že zmyslom a účelom sankčného opatrenia v podobe poriadkovej pokuty je vytvorenie účinného mechanizmu slúžiaceho na vynútenie a upevnenie autority súdu, ktorého úlohou je zabezpečiť dôstojný a nerušený priebeh konania vedúci k naplneniu účelu trestného konania, teda aby trestné činy boli náležite zistené a ich páchatelia podľa zákona spravodlivo potrestaní, podľa možnosti čo najrýchlejšie, aby bolo rešpektované právo dotknutých subjektov trestného konania, a to

obvineného, ako aj poškodeného, na prejednanie ich trestnej veci v primeranej lehote. Takýto výklad akcentuje aj už spomenutú zásadu trestného konania zakotvenú v § 2 ods. 7 Trestného poriadku.

13.2. Vychádzajúc zo svojej judikatúry, podľa ktorej z ústavného hľadiska musí byť poriadková pokuta uložená v súlade so zákonom, spočívať na relevantných a dostatočných dôvodoch a pri jej uložení sa musí súčasne zachovať primerane vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami (vrátane výšky pokuty) a sledovaným cieľom, poukazuje ústavný súd na ďalší dôležitý aspekt, ktorým je princíp primeranosti (obdobne pozri sp. zn. III. ÚS 67/2018). V súlade s uvedeným princípom primeranosti tak treba poriadkovú pokutu vnímať ako krajný prostriedok, ktorého využitie je prípustné až po tom, čo miernejšie opatrenia umožňujúce dosiahnutie sledovaného cieľa zlyhali.

14. Vychádzajúc z obsahu odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu, ako aj citovanej relevantnej právnej úpravy, bez toho, aby bolo potrebné dôvody rozhodnutia krajského súdu ďalej analyzovať, keďže sú podľa názoru ústavného súdu dostatočne výpovedné, pokiaľ ide o zodpovedanie otázky, či boli naplnené zákonom stanovené predpoklady umožňujúce uloženie poriadkovej pokuty sťažovateľovi, ústavný súd konštatuje ústavnú konformnosť odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu. Napadnuté uznesenie je odôvodnené v ústavne konformnom rámci a nemožno dospieť k názoru, že by ho bolo potrebné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené. Z prednesených argumentov sťažovateľa zároveň nevyplýva nič, čo by posunulo prerokovávanú vec do ústavnoprávnej roviny.

14.1. V kontexte okolností prípadu sťažovateľa sa ústavný súd nedomnieva, že by bol postup krajského súdu v uvedenom smere excesný, odporujúci označenému princípu primeranosti. Sťažovateľ mal totiž v predmetnom odvolacom konaní postavenie obhajcu obžalovaného, ktorého účasť bola v zmysle už citovaného ustanovenia Trestného poriadku na úkone verejného zasadnutia nevyhnutná. Je pritom nepochybné, že sťažovateľ svoju neúčasť na predmetnom verejnom zasadnutí neospravedlnil včas (z hľadiska posudzovania ústavnej konformity napadnutého uznesenia je pritom irelevantné, že sťažovateľ svoju neúčasť neospravedlnil včas v dôsledku svojej písárskej chyby). Zároveň je nepochybné, že sťažovateľ bol v súlade s Trestným poriadkom na možnosť uloženia poriadkovej pokuty vopred upozornený. Navyše z dôvodov pričíateľných práve na vrub sťažovateľovi ako obhajcovi bolo predmetné verejné zasadnutie už aj predtým (19. novembra 2022) odročené, čím nepochybne došlo k narušeniu plynulosti predmetného odvolacieho konania. V tejto súvislosti ústavný súd zdôrazňuje, že záujmy sťažovateľa a práva jeho klientov na poskytnutie právnej pomoci nie sú *a priori* nadradené povinnosti všeobecného súdu prejednávať trestné veci plynule a v primeraných lehotách (II. ÚS 360/2019).

15. Postup krajského súdu, ktorý v záujme upevnenia svojej autority a súčasne v záujme zabezpečenia plynulosti a rýchlosti trestného konania (pri ktorom je navyše požiadavka na plynulosť konania v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj judikatúry ústavného súdu značne sprísnená), v súlade so svojím postavením inštalácie výsostne oprávnenej na organizáciu a vedenie priebehu konania po predchádzajúcom poučení o možnosti uloženia poriadkovej pokuty (v upovedomení o verejnom zasadnutí) sankcionoval sťažovateľa, ktorý svoju neúčasť na verejnom zasadnutí včas neospravedlnil, pričom krajský súd svoje rozhodnutie

primerane a zrozumiteľne odôvodnil a toto rozhodnutie zodpovedalo vymedzeným zákonným mantinelom a účelu zakotveného inštitútu poriadkovej pokuty (m. m. II. ÚS 360/2019).

16. Sťažovateľom napadnutý postup a uznesenie krajského súdu v ničom nesignalizujú možnosť porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorej dôvodnosť by bolo potrebné preskúmať po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, resp. ústavný súd dospel k záveru, že medzi sťažovateľom napadnutým postupom a uznesením krajského súdu a obsahom práv, ktorých vyslovenia porušenia sa sťažovateľ domáha, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

17. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uplatnenými v jeho ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. júna 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu